

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Σ. ΖΩΤΟΥ

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Λαογραφική μελέτη. 'Ανακοινώθηκε στο Γ' Λαογραφικό Συμπόσιο του ΙΜΧΑ στην 'Αλεξανδρούπολη το 1976.
2. Συλλογή από ανέκδοτα δημοτικά τραγούδια, Πολύτσανης Πωγωνίου Βορείου 'Ηπείρου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1978

ΕΙΕ
ΚΝΕ Α' 2. 1746

ΙΔΡΥΜΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΡΙΘ. 3

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Σ. ΖΩΤΟΥ

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

* ΣΥΛΛΟΓΗ *
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΙΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

1. Λαογραφική μελέτη. 'Ανακοινώθηκε στο Γ' Λαογραφικό Συμπόσιο του ΙΜΧΑ στην 'Αλεξανδρούπολη το 1976.
2. Συλλογή από ανέκδοτα δημοτικά τραγούδια, Πολύτσανης Πωγωνίου Βορείου 'Ηπείρου.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 56247
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 22/6/2015
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1978

Λίγα λόγια

Τὸ «Ίδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν» (Ι.Β.Ε.), στὰ πλαίσια τῶν πνευματικῶν, πολιτιστικῶν δραστηριοτήτων του, ἔλαβε μέρος, μὲ ἀντιπρόσωπό του τὸν ἐκπαιδευτικὸ κ. Μενέλαο Ζῶτο, στὸ Γ' Λαογραφικὸ Συμπόσιο, ποὺ ὀργάνωσε τὸ «Ίδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου» (ΙΜΧΑ) στὴν Ἀλεξανδρούπολη, ἀπὸ 14 μέχρι 18 Ὀκτωβρίου 1976.

Ἡ παρουσία τοῦ Ι.Β.Ε. στὴν κορυφαία αὐτὴ συνάθροιση τῶν Λαογράφων μας, εἶχε σκοπὸ νὰ μεταφέρει τὴ φωνὴ τῆς Βορείου Ἠπείρου στὶς τίμιες συνειδήσεις τῶν ἐπιστημόνων μας, νὰ προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον τους καὶ νὰ στρέψει τὴν προσοχὴ τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν μας πρὸς τὴ λαογραφικὴ ἔρευνα τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ χώρου, ἐνὸς χώρου, μὲ πλούσια λαογραφία, ἀλλὰ ἀγνοημένου καὶ παραμελημένου μέχρι σήμερα.

Ὁ κ. Ζῶτος ἀνακοίνωσε στὸ Συμπόσιο τὴ λαογραφικὴ μελέτη του: «Τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς Βορείου Ἠπείρου».

Ὁ ὁμιλητὴς, μὲ μιὰ συγκριτικὴ καὶ κριτικὴ ἀνάλυση, προσδιόρισε τὴν καταγωγὴ καὶ ἐξέλιξη τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ τραγουδιοῦ, ἐρμηνεύοντας συγχρόνως τὴν ἰδιότυπη μορφή του, ποὺ τοῦ δίνει ξεχωριστὸ λαογραφικὸ καὶ μουσικολογικὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ, λόγῳ τοῦ γενικότερου ἐνδιαφέροντός της, κρίθηκε ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ι.Β.Ε., ὅτι ἔπρεπε, πέρα ἀπὸ τὴ δημοσίευσή της στὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τοῦ Γ' Λαογραφικοῦ Συμποσίου, ποὺ θὰ ἐκδόσει τὸ ΙΜΧΑ, νὰ κυκλοφορήσει σὲ ξεχωριστὸ τεῦχος, συμπληρωμένη μάλιστα ἀπὸ μιὰ ἀνέκδοτη συλλογὴ Βορειοηπειρωτικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν.

Ἔτσι, θὰ δοθεῖ ἢ δυνατότητα στὸ πλατὺ κοινό, νὰ ἔρθει σὲ στενότερη ἐπαφὴ καὶ γνωριμία μὲ τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς Βορείου Ἠπείρου, ποὺ δὲν ἀποτελεῖ μόνο πολύτιμο πνευματικὸ

θησαυρὸ καὶ ἀνεκτίμητη ἐθνικὴ κληρονομιά, ἀλλὰ καὶ ἕναν ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους συνδετικούς κρίκους τῆς φυλετικῆς ἐνότητας τῆς Βορείου Ἡπείρου μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα.

“Ὅπως θὰ διαπιστώσει ὁ ἀναγνώστης, μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς καὶ τὰ νοήματα τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν, ἀναδύονται οἱ γνώριμες ψυχοπνευματικὲς ἀρετὲς καὶ πολιτιστικὲς ἀξίες τοῦ ἑλληνισμοῦ, ποὺ ἐπισφραγίζουν τὸ γνήσιο ἐθνικὸ χαρακτῆρα τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ λαοῦ.

Τὸ I.B.E., μὲ χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση, παραδίδει σήμερα στὴ δημοσιότητα καὶ τὴν ἔκδοσή του αὐτή, τὴν τρίτη στὴ σειρά, πιστεύοντας, πῶς μὲ τὸ ἔργο του αὐτό, συμβάλλει στὴν ἐθνικὴ αὐτογνωσία μας καὶ ἐπομένως, στὴ σωστὴ τοποθέτηση κάθε Ἑλληνα ἀπέναντι στὰ ἐθνικὰ μας προβλήματα.

Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία, τὸ I.B.E., εὐχαριστεῖ ὅλους ἐκείνους, ποὺ μὲ τὶς οἰκονομικὲς προσφορὲς τους, μεγαλώνουν τὴν ἠθικὴ του δύναμη καὶ κάνουν ἐνεργότερη τὴν παρουσία του στὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ χώρου, σὲ ἀντιστάθμισμα τῆς ὀλοένα αὐξανόμενης παρουσίας καὶ προπαγάνδας τῶν γειτόνων μας σ’ αὐτόν.

Εἰδικότερα πολλὰς εὐχαριστίες ἀπευθύνουμε στὸν ἐκλεκτὸ συμπατριώτη, ποὺ κάλυψε ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὶς δαπάνες τῆς ἐκδόσεως τοῦ νέου τούτου βιβλίου μας.

Οἱ προσφορὲς αὐτές, δικαιώνουν τὴν πατροπαράδοτη Ἡπειρωτικὴ φιλογένεια καὶ ἐπιβεβαιώνουν, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, τὴν προσήλωση τῶν Ἡπειρωτῶν στοὺς ὑψηλοὺς σκοπούς, ποὺ ἐνσαρκώνει τὸ «Ἴδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν».

Ἰωάννινα Αὐγούστος 1978

Ξενοφῶν Γ. Κοντούρης

Πρόεδρος

Ἰδρύματος Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ συζήτηση, ποὺ προκάλεσε στοὺς ἀκροατὲς τῆς, ἢ ἀνακοίνωση τῆς λαογραφικῆς μελέτης «τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς Βορείου Ἡπείρου», στὸ Γ' Λαογραφικὸ Συμπόσιο, ποὺ ὀργάνωσε τὸ Ι.Μ.Χ.Α. στὴν Ἀλεξανδρούπολη, στὶς 14 - 18 Ὀκτωβρίου 1976, μὲ ἔκαναν νὰ ἀποδεχτῶ τὴν ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ι.Β.Ε., νὰ ἐκδοθεῖ ἡ ἐργασία αὐτὴ σὲ βιβλίον, συμπληρωμένη μὲ μιὰ συλλογὴ ἀπὸ ἀνέκδοτα δημοτικὰ τραγούδια, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ χωριὸ Πολύτσανη Πωγωνίου τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Ἐξάλλου, ἡ βαθιὰ συναίσθηση τοῦ χρέους πρὸς τὸν τόπο μου, καὶ ἡ πίστη στὴν ἀξία τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ὡς μέσου, γιὰ τὴν προβολὴ καὶ κατοχύρωση τῶν Ἐθνικῶν μας Δικαίων, μὲ ἔφεραν στὴν Ἀλεξανδρούπολη, ὑπερνικῶντας καὶ τίς τελευταῖες δικαιολογημένες ἐπιφυλάξεις, ἐνὸς ἐρασιτέχνη λαογράφου, ποὺ τολμάει νὰ ἐμφανιστεῖ μπροστὰ στὰ πρῶτα ὀνόματα τῆς ἐλληνικῆς λαογραφίας καὶ σ' ἓνα σύνολο ἀπὸ εἰδικοὺς λαογράφους καὶ μελετητές.

Ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητο χῶρο τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, ἡ μελέτη ἐντοπίστηκε στὸν προσδιορισμὸ τῆς καταγωγῆς καὶ στὴν ἐξέλιξη τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ τραγουδιοῦ, μὲ τὴν ἐρμηνεία μαζὶ τῆς μουσικῆς τεχνοτροπίας καὶ τοῦ ἰδιότυπου τρόπου ἐκτελέσεώς του, γιὰ νὰ καταλήξει στὸ συμπέρασμα, πῶς τὸ Βορειοηπειρωτικὸ τραγούδι, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως.

Οἱ ἐνδογενεῖς ἀδυναμίες, γιὰ τὴν προσέγγιση τοῦ θέματος, ἀντιμετωπίστηκαν μὲ μιὰ συστηματικὴ προετοιμασία, ποὺ στηρίχτηκε σὲ ἰσχυρὰ προσωπικὰ βιώματα, σὲ μακροχρόνια ἀπασχόληση μὲ συλλογὲς καὶ ἠχογραφήσεις Βορειοηπειρωτικῶν

τραγουδιῶν καὶ στὴ μελέτη ἑνὸς σημαντικοῦ μέρους ἀπὸ τὴν πλούσια βιβλιογραφία, πού ὑπάρχει γύρω ἀπὸ τὸ γενικὸ θέμα: «Ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι».

Ἡ ἀναζήτηση περισσότερων στοιχείων γιὰ τὸ συγκεκριμένο θέμα: «Τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς Βορείου Ἡπείρου», ἔφερε τὴν στενὴ καὶ καρποφόρα συνεργασία μὲ τὸν φίλο καθηγητὴ κ. Παῦλο Τσούκα, τὸν διακεκριμένο πρῶην ἀρχιμουσικὸ τῆς Φιλαρμονικῆς τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν κ. Χρῆστο Μποζίκη καὶ τὸ συνταξιοῦχο δάσκαλο καὶ Πρόεδρο τῆς «Ἐνώσεως Δροπολιτῶν Ἀθηνῶν» Βορειοηπειρολάτρη κ. Ἀχιλλέα Παπαδόπουλο.

Ἡ συμβολὴ στὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἐργασίας καὶ τῶν τριῶν, εἶναι ἀνεκτίμητη. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ εὐγνώμονες εὐχαριστίες μου καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ εἶναι ἐπιβεβλημένες. Εἰδικότερα, θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ, ὅτι οἱ μουσικοτεχνικὲς παρατηρήσεις καὶ ἀναλύσεις τῶν πολυφωνικῶν καὶ μονοφωνικῶν τραγουδιῶν, στηρίχτηκαν στὶς γνώσεις καὶ τὶς ἐμπειρίες τοῦ κ. Χρ. Μποζίκη, στὸν ὁποῖο καὶ ἀπευθύνω ἰδιαίτερες εὐχαριστίες.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, ἡ συλλογὴ ἀπὸ ἀνέκδοτα δημοτικὰ τραγούδια τῆς Πολύτσανης, πού σὰν συμπλήρωμα τῆς μελέτης περιλαμβάνεται στὴν παρούσα ἔκδοση, εἶναι μέρος μιᾶς συλλογῆς ἀπὸ 350 δημοτικὰ τραγούδια, τοῦ ἴδιου χωριοῦ, πού κατάρτισε ὁ ὑποφαινόμενος μαζί μὲ τὸν κ. Χριστόφορο Γιάνναρο, Πολυτσανίτη συνταξιοῦχο δάσκαλο.

Ἡ συλλογὴ αὐτὴ ἔγινε μὲ τὴν βοήθεια τῆς μητέρας μου κ. Εὐτυχίας Ζώτου, τῆς κ. Μαγδαληνῆς Δεύτου, τοῦ κ. Ἀλκιβιάδη Γκιούλη καὶ ἄλλων Πολυτσανιτῶν. Σ' ὅλους αὐτοὺς ἐκφράζω τὶς θερμὲς μου εὐχαριστίες.

Τὰ τραγούδια, πού δημοσιεύονται ἐδῶ, χαρακτηρίστηκαν ὡς Πολυτσανίτικα γιὰ τὸ λόγο ὅτι ὑπαγορεύτηκαν ἀπὸ παλιούς Πολυτσανίτες καὶ εἶναι βέβαιο, πὼς τραγουδιόνταν ἐκεῖ, μέχρι τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια.

Ἴσως μερικὰ ἀπὸ αὐτά, νὰ εἶναι γνωστὰ καὶ στὰ γειτονι-

κά χωριά ἢ καὶ σ' ἄλλες ἀκόμη περιοχές, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχει διαπιστωθεῖ. Εἶναι ὅμως ὅλα τους ἀνέκδοτα. Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει τραγούδια, ποὺ δὲν συναντιοῦνται στὶς ἀντιπροσωπευτικότερες καὶ ἐγκυρότερες συλλογές δημοτικῶν τραγουδιῶν τῆς χώρας μας, ὅπως διαπιστώθηκε ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴ τους μ' αὐτές. (Σχετικὴ βιβλιογραφία βλέπε στὸ τέλος τοῦ βιβλίου). Ὑπάρχουν βέβαια στὴ συλλογὴ καὶ τραγούδια ποὺ εἶναι παραλλαγές γνωστῶν καὶ κοινῶν θεμάτων στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο. Καὶ αὐτά, δὲν παύουν νὰ ἔχουν τὴν ἀξία καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνεκδότων.

Ὅλη ἡ συλλογὴ, ἀποτελεῖται ἀπὸ 91 τραγούδια καὶ χωρίζεται σὲ ἕξι ἀπλές κατηγορίες σύμφωνα, περίπου, μὲ τὸν διαχωρισμὸ ποὺ ἐφάρμοσαν οἱ περισσότεροὶ λαογράφοι:

α) Θρησκευτικὰ, β) Ἱστορικὰ - Πατριωτικὰ, γ) Ξενιτειᾶς, δ) Ἀγάπης, ε) Γάμου καὶ στ) Νανουρίσματα - ταρνανίσματα.

Τὰ κείμενα τῶν τραγουδιῶν, καταγράφηκαν ἐδῶ, ὅπως ἀκριβῶς ὑπαγορεύτηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς τίτλους, ποὺ δὲν εἶναι ὅλοι γνήσιοι, γιατί τὰ περισσότερα τραγούδια, εἶναι γνωστὰ χωρὶς τίτλο.

Γιὰ μερικὰ τραγούδια, ὑπάρχουν σημειώσεις, ποὺ ἐξηγοῦν τὴν ἱστορία τους καὶ τὰ ἔθιμα ποὺ τὰ συνοδεύουν.

Ἡ δημοσίευση τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν ἀποτελεῖ μιὰ μικρὴ συμβολὴ στὴν ἔρευνα καὶ μελέτη τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ τοῦ τόπου μας. Ἀκόμη, ἀποβλέπει, νὰ διασώσει καὶ νὰ διαφυλάξει στὴ γνήσια καὶ αὐθεντικὴ τους μορφή, τὰ Βορειοηπειρωτικὰ τραγούδια, καὶ νὰ τὰ διαδώσει στὸ μεγαλύτερο δυνατὸ βαθμὸ. Καὶ εἶναι γνωστὸ, πῶς τὰ τραγούδια αὐτά, στὸν τόπο